

ktorá viedla slovenského intelektuála do novej totality“ (s. 79). Nad Tatarkovým príklonom k biografickým žánrom v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch sa invenčne zamýšľa Peter Zajac, vyzdvihujúci pravú estetickú hodnotu tohto typu literatúry. Historik Ján Mlynárik podáva precízne svedectvo o tom, ako a prečo sa „čosi“ z Tatarkovej pozostalosti dostalo do pražských archívov.

Rozličné dimenzie Tatarkovho rýdzeho človečenstva, čara jeho vnímavej, až empatickej osobnosti, jeho „obdivuhodné umenie žiť s ťažkým údelom na zemi a zároveň vedieť letať vo výšinách na prúdoch vlastných myšlienok“ (s. 21) sprítomňujú Ľuba Lauffová a Erika Podlipná, Cecile Wajsbrota a Miroslav Zikmund, Sabine Bollacková a František Janouch. Všetkých, čo sa akýmkoľvek spôsobom podieľali na príprave tejto skutočne hodnotnej a výtvarne krásnej publikácie, spájalo spoločné úsilie aspoň čiastočne splniť spisovateľovo naliehavé volanie v rokoch neslobody a zápasov s démonom súhlasu: „Treba povedať pravdu. Treba povedať všetko, lebo ilúzia je tragédia ...“

Je preto škoda, že zo stránok tejto knihy neprehovorili aj naši filozofi a že zostavovatelia do nej nezaradili aspoň jeden z výborných textov Milana Šimečku o Tatarkovi. V **Archíve Milana Šimečku** pri Filozofickom ústave SAV je napríklad uložený Šimečkov zatiaľ nepublikovaný list Dominikovi Tatarkovi datovaný 10. 3. 1983, ktorý v obdivuhodnej skratke vystihuje vzájomné prelínanie ich malých a veľkých dejín.

Raisa Kopsová

PhDr. Raisa Kopsová, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR

MONOGRAFIA O ROMANOVÍ GUARDINIM

LADISLAV HANUS: Romano Guardini. Mysliteľ a pedagóg storočia. Bratislava, Lúč 1994, 204 s.

Koncom minulého roka sa objavila na knižnom trhu dlho očakávaná knižná publikácia z literárnej pozostalosti významného predstaviteľa kresťanskej filozofie na Slovensku profesora ThDr. Ladislava Hanusa (1907-1994) o Romanovi Guardinim, významnom mysliteľovi a pedagógovi 20. storočia. Slovenská verejnosť, najmä však filozofická obec, s veľkým záujmom očakávala vydanie tohto diela profesora Hanusa, ktoré vyšlo doteraz iba v samizdatovom časopise Orientácia, vydávanom v rokoch totality Jánom Magom.

V úvode monografie osvetľuje autor epochálny význam mysliteľského zjavu Romana Guardiniho (1895-1968). Guardini sa vynoril spolu s Petrom Lippertom po skončení prvej svetovej vojny ako vedúca duchovná osobnosť nového demokratického Nemecka. Obaja

svojimi dielami vo významnej miere ovplyvnili filozofické myslenie v mnohých európskych krajinách, Slovensko nevynímajúc.

V prvej kapitole pod názvom *Mladý medzi mladými* poukazuje Hanus na taliansky pôvod Guardiniho. Tento veľký mysliteľ sa narodil v roku 1885 v malej obci Isola Vincentina pri Verone. Odtiaľ sa rodina na prelome 19. a 20. storočia presťahovala do nemeckej Mohuče (Mainz). V tomto meste začal študovať Romano Guardini najskôr prírodné vedy, potom však vstúpil do seminára a začal sa venovať štúdiu teológie. Po skončení prvej svetovej vojny sa v búrlivej spoločenskej atmosfére stal duchovným vodcom hnutia katolíckej mládeže – Jugendbewegung.

Hnutie nemalo charakter jednotnej organizácie, ale išlo o voľne kooperujúce skupinky rovnako zmysľajúcej mládeže, ktorú spájalo úsilie o morálnu obrodu nemeckého národa po porážke vo vojne. Okolo Guardiniho sa vytvorila skupina pod názvom *Quickborn* (občerstvujúci prameň), ktorú bolo treba duchovne podchytiť. Guardini začal mladých ľudí vychovávať listami, ktoré vychádzali v malých zošitoch a neskôr i vo forme ucelenej publikácie pod názvom *Briefe über Selbstbildung (Listy o samovzdelávaní)*. V nich kládol mysliteľ dôraz na problém **spoločnosti**, ktorú terminologicky i významovo odlišil od **spoločenstvas**. Hanus vyzdvihuje predovšetkým myšlienku, že spoločnosť môže byť umelá a falošná, takže ju treba odlišiť od spoločnosti pravej, ktorú Guardini nazval **spoločenstvom** (Gemeinschaft). Ide o vnútorný, svojou podstatou duchovný zväzok, ktorý dokáže ľudí pospájať do živého telesa na spôsob biologického organizmu.

V ďalších kapitolách svojej monografie nás Ladislav Hanus uvádza do myšlienkového bohatstva vrcholného diela Guardiniho *Vom Sinn der Kirche (O zmysle Cirkvi)* v tom, že Cirkev sa prebúdzá v dušiach a prežíva ako stredobod kresťanskej najvnútornejšej nábožnosti. Prístup k Bohu Otcovi nie je bezprostredný, ale deje sa cez Krista, a prístup ku Kristovi je realizovaný skrze Krista a Duchu Svätého. Až obcovaním s absolútnym majestátom Boha – zjaveného, ako ho stavia pred človeka katolícka cirkev, stáva sa človek naozaj človekom, kresťan kresťanom. Cirkev je zárukou, že Boží ľud v nej čiže spoločenstvo veriacich žije v každom čase a v priebehu celej histórie plným životom v úplnej Pravde. Cirkev sa tak stáva cestou k pravému životu a k skutočnej slobode.

Pri čítaní Hanusovej monografie narazíme na kapitolu *Liturgická obnova*, ktorá reflektuje podstatnú oblasť Guardiniho diela a myšlienkového sveta – liturgiu. Ako liturgik patrí Romano Guardini medzi „otcov“ druhého vatikánskeho koncilu, ktorý okrem svojich prvých spisov *Vom Geist der Liturgie (O duchu liturgie)* a *Liturgische Bildung (Liturgické vzdelávanie)*, skoncipovaných začiatkom 20. rokov, venuje zvýšenú pozornosť liturgickým problémom i v rade ďalších prác. Liturgia je v Guardiniho chápaní duchovnou veličinou, ktorá pomáha prekonávať negativizmus novoveku a podieľa sa významnou mierou na zrodení nového človeka.

Pozoruhodným čítaním sú Hanusove exkurzy v dvoch podkapitolách *Buršáci a tí druhí* a *Mladí slovenskí guardiniovci*. Kým v prvej opisuje svoje zážitky zo študentského života v Innsbrucku a z osobného stretnutia s Romanom Guardinim, v druhej si zobrať pod lupu ohlas diel Guardiniho a Lipperta na Slovensku.

Ladislav Hanus študoval teológiu v innsbruckom konvikte Canisianum v rokoch 1927–32. Plasticky opisuje vtedajšiu duchovnú situáciu v Rakúsku a názorové rozdiely medzi študentmi, vznikajúce v dôsledku napätej situácie v Európe, zachvátenej hlbokou hospodárskou recesiou

na prelome 20. a 30. rokov. V lete 1930 sa Hanus prvýkrát stretol s Romanom Guardinim, ktorý bol v tom čase profesorom katolíckeho svetonáhľadu na univerzite v Berlíne. Stretnutie urobilo na mladého študenta teológie hlboký dojem a odvtedy sa Hanus stal veľkým obdivovateľom a prívržencom ideového prúdu, ktorého najväčšou autoritou bol Romano Guardini.

Hanus sa v rámci svojho exkurzu zaoberá i neľahkou situáciou slovenského národa v medzi-vojnovom období, kedy sa začala o slovo hlásiť mladá generácia kresťansky orientovaných intelektuálov. Na ich orientáciu a duchovný rast mali veľký vplyv diela Romana Guardiniho a Petra Lipperta, ktorých publikácie začali vychádzať v tridsiatych rokoch i v slovenskom preklade. Najväčší ohlas zaznamenali diela Romana Guardiniho v krúžku významných teológov a kresťanských mysliteľov v Kňazskom seminári v Spišskej Kapitule, ktorí boli združení okolo rektora seminára Františka Skyčáka. Do tohto krúžku patril po roku 1933 i Ladislav Hanus.

Monografia Ladislava Hanusa *Romano Guardini. Mysliteľ a pedagóg storočia* je záslužným edičným činom a splňa dvojaký cieľ: prostredníctvom Hanusovej optiky uvádza čitateľa do myšlienkového sveta významného nemeckého teológa a filozofa Romana Guardiniho, súčasne však ponúka slovenskej kultúrnej obci i reprezentatívnu ukážku myslenia významného slovenského katolíckeho teológa a filozofa Ladislava Hanusa, s ktorým sa po desaťročiach nútenej odmlky začína zoznamovať aj slovenská verejnosť.

František Fundárek

Mgr. František Fundárek
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR